

פ ר ו ט ו ק ו ל   מ.ס. 265

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שהתקיימה
ביום ששי, כ"ג בשבט תשל"ז - 11.2.77, משעה 08.30.
(בתל-אביב, במרכז לשלטון מקומי)

נ ו כ ח י מ - חברי הוועדה:

י. ארידור - היו"ר
י. בארי
א. גיבלבר
אסתר הרליץ
א. ורדיגר
ח. טובי
ב.צ. קשת
י. תמיר

מ ר ז מ נ י מ:

גונדר חיים לוי - נציב שירות בחי הסוהר

מ ז כ י ר ה ו ו ע ד ה:

י. ברזני

ה ק צ ר נ י ח:

שולמית פרג

בסדר-היום: מעשי רצח ופשעים אחרים בתוך כחלי

בחי הכלא - הצעה לסדר היום של
חבר הכנסת ב.צ. קשת. (דיון)

(נמק"ב) ב"ק 1377

1154-

היו"ר י. ארידור:

אני פותח את הישיבה.

בסדר-היום - מעשי רצח ופשעים
אחרים בתוך כתלי בתי הכלא - הצעה לסדר היום של ח"כ בן-ציון קשת.

ב.צ. קשת:

אדוני היושב ראש, חברי הוועדה!

הפעם אני אסטה מהנהוג, וזה מסיבה פשוטה מאד - מכיון שבכנסת נאלצתי להקדיש דברים להופעתו של ח"כ טובי, הרי שאינני חושב כי מותר לזנוגם אם אני צריך לעשות את זה גם בישיבת הוועדה. (ת. טובי: אני עוד לא הופעתי).

בכנסת היו דברים פולמוסיים, ואילו כאן אנחנו דנים לנושא גופו, כך שאני מכאן עובר לנושא.

אם נערוך סטטיסטיקה, אז נמצא כי בערך אדם אחד לשנה נרצח אצלנו ביין כתלי בתי הסוהר. אני רואה את זה בחומרה רבה. מה עוד, שהאחד לשנה הזה הוא מקרי, מכיון שיש עוד מספר אנשים שנפצעו קשה, ולא מתו. מכל מקום, הכוונה היתה רצח. זאת אומרת, שאנחנו מדברים על רצח, על נסיון לרצח. יש פציעות שנגרמות בשעת נסיון לרצח. יש גם פציעות שנגרמות מתוך כוונה לגרום לפציעות.

אני מדבר על דברים מאורגנים, מאוחר יותר אדבר על דברים לא מאורגנים. יש לפעמים שבבצעים בהצלחה פסק-דין מוות, ויש שבבצעים פסק דין מוות עם פציעה חמורה. זהו מעשה יום בכתלי בתי הסוהר, והוא מעמיד את שלטונות בתי הכלא בדריכות יום יום.

נוסיף לזה גם משכב זכר בכוח; נוסיף לזה את מכת הסמים; נוסיף לזה את האיומים מצד אסירים כלפי אדם שיוצא לחופש. מאיימים עליו שאם לא יחזור עם איזה מטען מסויים, אז אוי לו; נוסיף לזה את האיומים הנשמעים כלפי סוהרים וכלפי משפחותיהם. איומים אשר לפעמים הם מתבצעים בצורה של השלכת חומר נפץ בביתו של סוהר בית כלא. אני מדבר כעת על הדברים הקודרים. יוצא איפוא שהתמונה חמורה ביותר.

התנאים של הוצאה לפועל של פסק

דין מוות בתוך בית הכלא הם נוחים ביותר, מכמה סיבות:

(א) מכיון שהאסירים, בחלקם, אפשר להגיד - בחלקם הגדול, מאורגנים. ואני מדבר על האסירים הבטחוניים; (ב) מכיון ששורר טרור שחל על אלה שאינם מאורגנים, או שרוצים להשתחרר מאורגניזציה הזו; (ג) מכיון שהתנאים הפיסיים - הצפיפות, המספר הרב של האסירים שנמצא בתא אחד - מאפשרים בקלות לבצע את הדבר הזה; (ד) שום דבר אינו מאיים על האסיר שרוצה את חברו לכלא. שום דבר לא יאיים על אסיר אשר יחליט לרצוח סוחר או מבקר.

הנה, ישבתי לאחרונה עם חמשה אסירים,

אשר ארבעה מהם הם אסירי עולם. שום דבר לא יאיים עליהם אם היה עולה על דעתם לרצוח אותי. הדבר המאיים על אסיר ששפוט לתקופה ארוכה, 35 שנה, או 7 פעמים מאסר עולם - זה שבועיים להיות בצינוק כאשר באמצע, לאחר שבוע יש פנוחה כדי לא להכביד עליו.

לכן אסירים מודים ברצח. לכן הם גם לועגים לסוהרים בפניהם. הם לקחו את הדם וצחקו לסוהרים בפנים.

במה אסיר מסתכן? אז הוא יקבל סטירת לחי מתוך התרגשות. הוא יקבל דחיפה, מכה. התענוג של רצח אדם שהוא אויבו, שורה לאסיר הרוצח.

אני בכל זאת לא אאריך בדברים. אבל ברצוני לומר כי אין מוצא מאשר פסק דין מוות לאדם שרוצח בתוך כתלי בתי הסוהר. כמובן, שזה לאחר קיום משפט בבית המשפט, קבלת עדויות, הוכחות, לא רצח מקרי שעלול לקרות תוך קטטה. אני מתכוון על רצח מתוכנן. אם כן, אין עצה אחרת.

אני, אישית, בעד הטלת עונש חמור לפשע; אני, אישית, בעד הטלת עונש מוות לרוצחי נשים וילדים וגברים חפים מפשע וכו'. אבל, אצלנו הממשלה קבלה החלטה מסויימת - שאין פסק דין מוות, כך שאדם נידון למאסר עולם.

אני נגד נקמה בתוך בתי הסוהר. את זה יודעים כל אנשי בתי הסוהר. ברגע שאדם קבל פסק דין של שנה או 20 שנה, אז אל לנו לנקום בו על מה שעשה בחוץ, אלא להחזיק אותו באותם התנאים שמדינת ישראל מחזיקה את אסיריה.

אני חייב לשמור על חיי האסיר, כי הוא לא נידון למוות. אם לנו, למדינה, אסור להוציא אותו להורג, אז באיזו זכות ירצח אותו מישהו בתוך בתי הסוהר? אנחנו חייבים לנקוט בכל חומר הדין, שכן אותם רוצחים לא יאונה להם כל רע גם אם הם ירצחו 10 אסירים או 10 סוהרים. ומה אנחנו יכולים לעשות?

אין לי כל "הרצפטים". אבל צריך לדבר על הגורמים - על הצפיפות הקיימת בבתי הסוהר. אכן יש שם צפיפות איומה. אני יודע שישנם סיכויים להגדלת מספר חדרים, תאים וכו'. אבל, רבותי, גם מספר הבאים הולך וגדל, ואלה הם אנשים שאינם באים ללינת לילה או למשך שבוע. מצד אחד ישנם האסירים הבטחוניים, ומצד שני - הפושעים הפליליים. הפשע הולך ומעמיק. מספר האנשים האלה הולכים וגדלים. זאת אומרת, שהחלופין באוכלוסיה הולכים וקטנים.

אני יודע שקיימת הבעיה של התקציב. אני יודע שיש דברים שצריך להתגבר עליהם. אבל זו בעיה שנוגעת לבטחון המדינה, לכבודה של המדינה, לפרסטיז'ה של המדינה, והמדינה צריכה להתייחס בהתאם לזה.

קיימת בעיה של חוסר כוח אדם. הוותיקים שבינינו זוכרים כיצד אנחנו השמענו לפעמים דברים נגד דעת שר המשטרה. התקנים בלתי מספיקים. אחד הגורמים לכך נחוץ בתנאי העבודה של הסוהרים, שהם קשים ביותר. האמת היא כי הם כלואים בתוך בתי הסוהר. ואם יש להם חופש, אז חלק רציני של החופש מתבזבז בטלטול בכבישים עד הגיעם הביתה, כי רוב הסוהרים גרים רחוק ממקום שירותם.

יש בעיה של הפרדה. אכן יש ניצנים בעניין זה. התנאים המוצעים להפרדה הם קשים מאד. גונדר לוי יכול להחליט שצריך להפריד אסיר מסויים, כי יש סכנה לחייו, אז הוא מפריד אותו לתא בודד, או לתא לשניים. אז צריך לבדוק אם השני איננו שייך לאותה כנופיה שרוצה לנקום בו. זאת אומרת, אדם שמתנכלים לרצוח אותו,

ב.צ. קשת:

מועבר לתנאים יותר גרועים. כלומר, אנחנו מענישים אותו כדי לשמור על חיינו. לעומת זה אני אומר, כי ברגע שתפשתי אותו, וברגע שהוא יושב, אז אני חייב לדאוג לו. זאת אומרת, עלינו לשנות את היחס שלנו לכל אותו מוסד ששמו בתי סוהר אצלנו. כאשר אני אומר בתי סוהר אז הכוונה היא גם לרמלה, לשכם, לג'נין, לבאר-שבע. בתי סוהר שבהם יושבים מחבלים, ובתי סוהר בהם יושבים פושעים. מצד אחד, תנאים אנושיים, ומצד שני תנאים בטחוניים מסוג א'-א'.

איך בידינו כרגע התנאים הבטחוניים. הסוהרים - הבחורים שעושים את המלאכה היפה - איך אנחנו נותנים להם את ההגנה המספקת. אני שמח מאד שמספר הבריחות והנסיונות לבריחה הוא קטן. אבל הוא עלול להיות יותר גדול. לשם זה צריך להגביר את כוח האדם. לשם זה צריך לדאוג להרחבת תאי בתי הסוהר.

לגבי הצפיפות בתנאי המעצר והמאסר - לדעתי, צפיפות זו מביעה לידי מתח. זאת אומרת, אני, המחבל, רוצה לעשות דבר מה. מחוץ לזה שאני פושע קטן, אני רוצה לעשות דבר מה. יכול להווצר מצב שאני, האסיר, שאינני רוצה לעשות כלום בגלל התנאים השוררים בתא, אז אני הופך להיות קטן. כלומר, לא הייתי עושה דבר מה אילו התנאים היו יותר טובים.

אני אסתפק בדברים אלה.

היו"ר י. ארידור:
אני מציע שגונדר לוי ימסור לנו על מקרים סטטיסטיים לגבי רצח בתקופה האחרונה; מה המקרים האלימים האחרים, ואיך זה מתחלק בין אסירים לאסירים בטחוניים; מה נעשה כדי להציל אסירים. במקרה של יפת נגר היו עדויות מוקדמות. ונאמר כי מתנכלים לו, ואף על פי כן הוא לא הועבר ולא הופרד מאלה שהתנכלו לו.

גונדר חיים לוי:
אני אתן סקירה ממצה לגבי הרציחות: מ-1970 היו 7 מקרי רצח בטחוניים, ו-2 מקרי רצח פליליים. כל אלה בוצעו בתוך בתי הסוהר. לגבי המקרים הבטחוניים: בינואר 1970, בבית סוהר שכם רצחו אסיר בטחוני. הוא היה כלוא חודשיים עד הרצח. רצחו אותו שנים שהיו אתו בתא. היתה קערה בתא, והם שברו אותה, הוציאו את הצינור. עם כלים אלה הם פגעו ורצחו אותו.

היו"ר י. ארידור:
חן לנו פרטים. האם לאחר מכן היו שחרורים?

גונדר חיים לוי:
אני לא מאמין שמי שרצח, שוחרר. המניע לרצח זה היה נסיון של השחלטות של אסירים בטחוניים על פליליים. (קורא מן הכתב)

גונדר חיים לוי:

הם היו מסורים לעבודה שלהם, ולא רצו לקבל את הדרישות של הבטחוניים.

מקרה שני - חאלד חסן אל-היב: הרצח בוצע בינואר 1972. הוא נאסר למאסר עולם בגלל נשיאת נשק. הוא נרצח ע"י שני אסירים. היה ארגז כלים, חנקו אותו בשרוך נעליים. (קורא את המניע)

הוא קבל מכות עם אותו ארגז כלים, ולאחר מכן נחנק עם אותו שרוך נעליים. היה חשד שהוא העביר ידיעות לשלטונות בית הסוהר.

מקרה שלישי - מוחמד עבדול..... תלמיד. הרצח בוצע בכפר יונה. הוא הטיל בקבוק מולוטוב על כוחות בטחון. תקופה המאסר - 15 שנה. הספיק לשבת שנתיים וחצי. נרצח באמצעות חבל או מגבת. (קורא)

התברר כי הוא לא שיתף פעולה עם אף

גורם בטחוני.

מקרה רביעי - שנים שנרצחו באשקלון. אחד סנדלר והשני תלמיד. הם השתייכו לארגון חבלני. רצח, הסתננות ונשיאת נשק. אחד - מאסר עולם; השני - 15 שנה. הרצח בוצע בסכין.

הרוצחים הודו על רקע מרגלים לטובת

ההנהלה. כאמור, זה היה באשקלון.

יש עוד שני מקרים פליליים - ביולי 1976. בתחילת כניסתי לתפקיד. הרצח בוצע בשכם. שם הנרצח הוא באדר עבדאללה עיסה. תקופת מאסר 4 שנים. נרצח בתאו בסכין סנדלרים בשעות הצהריים. (קורא)

טענו כי הוא הלשין עליהם.

השני - עודה מוסה..... הרצח בוצע

בשכם. הוא פצץ גשר ע"י נהריה. ישב 5 שנים. קבל מכות אכזריות. הוא הוכה באכזריות בתאו.

זה מקרה שאני יודע אותו. 52 אסירים היו באותו חדר. חשדו בו שהוא שיתף פעולה. הוא הוסה יותר מדי, ואז הוא מת. הוא לא היה איש חולה.

ועוד: בבאר-שבע, בפברואר 1977. שם האיש הוא מוניר אחמד. ביצע פיגועים בירושלים. ישב כמעט 3 שנים. רצחו אותו בתוך מקלחת בברזל שהושחז. קשרו אותו אחורנית עם החולצה שלו. חשדו בו שהוא משתף פעולה.

הנרצח היה איש שקט.

אלה המקרים הבטחוניים.

שני מקרי רצח פליליים ב-1970 - נזמי

סלים שני. נפגע באוגוסט 1975. הוא נאשם בבעילה. הספיק לשבת למעלה משנתיים.

גונדר חיים לוי:

המקרה האחר הוא, בשם יתום. הרצח בוצע
בחדר האוכל בשאטה. בזמן חלוקת האוכל. פניו היו לאשנב. (קורא)
זה מאסרו השני של הנדקר. הוא ישב
במעשיהו. נאשם באונס בחורה.

יפת נגר - ביוני 1976. הוא נאשם
בהחזקת רכוש גנוב, מירמה ועושק. שפוט 3 שנים. פגעו בו אסירים
רעולי פנים. כאן היה תרגיל מתוכנן מאד. בוימה קטטה בחדר האוכל
(קורא)

סגרו את הזקופים בחדר האוכל, ואחר כך
פגעו בו. היה ידוע כי מנסים לפגוע ביפת. במקרה זה הם אכן הצליחו
לפגוע בו. מסתבר שתוך הנתונים, כי ב-25.1.75 התנפל עליו עצור אחר
ופגע בו; באפריל 1976, עקב עדות שמסר איימו עליו שאם לא יפצה
אותם ב-50 אלף ל"י, ירצחו אותו. יצויין כי במרץ 1976 פנה יפת
למפקד המעצר בפתח-תקוה. זהו מאסרו הראשון. מתוך ידיעות משתמע
שהוא היה מעורב בעסקי העולם התחתון.

עד כאן הפרטים.

שנים תשעה מקרי רצח - שבעה

מקרים בטחוניים, ושנים - פליליים.

התמונה יכולה להשמע כחמורה מאד. אבל
אנחנו שולטים במצב. האסירים יכולים לעשות ככל העולה על רוחם בתוך
החדר. אי אפשר להעמיד סוהרים כל 24 השעות ביממה. זה בלתי אפשרי.
בחדר הם יכולים לעשות מה שרוצים - ללמוד, לדקור, וכל דבר אחר.

בעיית הצפיפות זו בעיה של שטח מחיה,
וזה קשה. הממוצע הכללי הוא של 2,2 מ"ר של שטח מחיה לאסירים
בטחוניים, וזה קשה מאד. האפשרויות שלנו הן להוסיף לשנה הבאה
350 מקומות. לפליליים - כ-450 מקומות, פלוס-מינוס. זה לשנת
1977. ואם ידובר ב-1976, הרי קרוב ל-800 אסירים נוספו בבתי כלא
בשנה זו. זאת אומרת, כל מה שנשיג ב-1977, אם הגידול יהיה כפי
שהיה ב-1976 - הרי אז לא פתרנו את בעיית הצפיפות.

צפיפות זו מפריעה לפליליים בטיפול.
ממשה קשה. אכן זו בעיה קשה. צריך לדעת כי האסירים הפליליים
אינם מאוגדים, אינם מאורגנים. אולם יש עולם תחתון בחוץ, שיש לו
השפעה בבתי הסוהר. בפנים בתי הסוהר. כל זמן שיש ביקורים, כל
זמן שהם מבקרים, באות משפחות - אז יש אפשרות להעביר הוראות,
הנחיות, אינפורמציות, וכך נפגע מי שנפגע. כך ניתנות פקודות.

העולם התחתון נרדף בתקופה האחרונה
באופן קשה ע"י המשטרה. האסירים מלשינים נגד חבריהם. העולם התחתון
בתקופה האחרונה נוקט בדרך של איומים על אסירים, או אחרים שמעדיזים
לעשות אחרת. זה מה שנעשה בכתלי בתי הסוהר. זהו הגורם היחידי הקיים
בנוסף לצפיפות.

לגבי הבטחוניים: המטרה שלהם היא,
להמשיך להלחם נגד מדינת ישראל בתוך בתי הסוהר. הדרך שלהם היא זו -
הם אינם עובדים, הם מטרידים, הם תובעים, הם שובתים. אבל אנחנו
שולטים במצב, עם כל הקושי שיש בעניין זה, ואכן יש קשיים בעניין זה.
אנחנו איננו יודעים מה שנעשה בפנים התא.

כמו שאמר ח"כ קשת אני יכול להגיד, כי
אין בכלל נקמה. אמר לי אחד שיושב בבית הסוהר, כי האסירים למדו

גונדר חיים לוי:

בדיוק מי זה חיים לוי. הם קראו את כל העתונים, וכל מה שכתבו על חיים לוי. על כל פנים, זו קבוצה קשה, שיש לה מטרות, והם מוכנים ליהרג למטרות אלה. אני הבטחתי להם שאשמור על חוקי מדינת ישראל.

לגבי תאי ההפרדה - זו בעיה קשה וחמורה. התאים האלה לא יעמדו למטרה זו. מה שבטוח זה, להחזיק אדם זמן רב בתא כזה - זה בלתי אפשרי. והרי אנחנו מחזיקים אותם הרבה זמן.

בשאלה לא נפגע שום אסיר. כאשר הגעתי לתפקידי, קרה מקרה של פגיעה באסיר. הוא בקש שנוציא אותו לחצר, טען שרוצים לפגוע בו. הוא היה מוכן לרדת למטה. הוא חתם שעל אחריותו הוא ירד למטה. אבל חפשו אותו ופגעו בו.

רוב תאי ההפרדה הם כאלה. רוב האסירים מבקשים להיות שם למרות התנאים הקשים. המעוט הקטן חושש פן יפגע, או שהוא יפגע. לא מכניסים אותם לשם כעונש, אך למעשה זה עונש כי קשה מאד להמצא שם.

היו כמה הצעות שאנחנו נענינו להם. אבל היו הצעות כאלה שלא יכולנו להיענות להם.

לסיכום: הצפיפות קשה מאד. הצפיפות מזמינה אלף ואחד בעיות יום-יומיות.

(ב) בעיית הרציחות והפגיעות - המקרה האחרון שהיה בכפר יונה קרה כך: יושבים בחדר ארבעה-חמשה אסירים אחרים ומבקשים ממנו לחזור מחופשתו עם סמים. הוא לא רצה ---

אפשר היה לעשות כך, שהוא ילשין על עצמו, ואז אתם תופשים אותו.

היו"ר י. ארידור:

הוא לא רצה להסתכר.

ב.צ. קשת:

מדינת ישראל איננה מוציאה פסק דין מוות. היא פועלת לפי חוק.

גונדר חיים לוי:

אבל לעבריינים יש חוקים משלהם. כך שכאשר הוא חזר מחופשתו, ולא הביא אתו סמים, הכו אותו.

לא כל אחד יכול להיות טובע. האיום

קיים. ואני מצטרף לדבריו של ח"כ קשת לגבי איום של רצח משפיע על הכאת או אי הבאת דמים - אני חושב שהאיום של משפט מוות הוא כזה שאסיר רוצח אסיר אחר. חיוני לשמירת בני אדם בתוך בתי הסוהר, כי בלי זה אנחנו רואים מה קורה.

יש הצעת חוק בענין זה?

א. הרליץ:

יש הצעת חוק כללית על הפרדה.

ב.צ. קשת:

אני מתכוונת להצעת חוק שמתייחסת
לעונש מוות בכתלי בתי הסוהר.

א. הרליץ:

ח. טובי:
ברור שבנושא מטפלים באופן קונקרטי
לפי הצעת ח"כ קשת, ולפי תשובתו של
גונדר לוי. אבל הנושא עצמו מגולל את כל המצב הקיים בתי הסוהר,
ואי אפשר לדון בו מבלי לדון על כל התנאים והאקלים השוררים בתי
הסוהר. אי אפשר להתעלם מקיום מצב חמור מבחינת תנאי המאסר והיחס
לאסיר, כי אחרת אי אפשר להבין על מה שבתו. והרי לא היתה זו השביתה
הראשונה, גם בבית כלא אשקלון. אי אפשר אז להבין שזהו הרקע למצב
החמור ולתנאים הקשים --- (היו"ר י. ארידור: האם אתה מציע שאנחנו
נדון על שביתות בתי סוהר?)

אני מציע לדון על תנאים בתי סוהר
המוליכים לשביתות, לרציחות. (היו"ר י. ארידור: אתה סברת שאפשר
להפריד. אתה הצעת הצעה נפרדת ---) אני הצעתי הצעתי לפני שהועלתה
ההצעה להביא את הצעתו כעד המלך לשר המשטרה. היושב ראש אומר, מדוע
לא יכולתי להסתפק בהצעה שלך --- (ב.צ. קשת: מה זה "עד המלך"?) כי
עדותך היתה נסיון לסתור את דברי --- (ב.צ. קשת: אני מציע לך לבקש
למחוק את המלים "עד המלך", כי זה איננו מתאים לך.) אני מבקש למחוק
מלים אלה.

מכל מקום, אתה סייעת בהופעתך לחפות
או להסתיר על הבעיות הכאובות החמורות השוררות בתי הסוהר. אם היום
מקבלת ועדת האו"ם החלטה בגנות בתי הסוהר, בגנות התנאים שבתי הסוהר,
ואם "אמנסטי" פונה פעם או פעמיים בתביעה לשר המצב שם, ואם יש
שביתה חוזרת ונשנית - הרי זאת אומרת שיש בעיה. זה יחס לאסיר, זה
תנאי המאסר.

כאשר מעלים את הנושאים, אז קם שר
המשטרה ואומר כי זו הסתה, כי זה סילוף, כי אין בזה אמת, ושאפשר
לפתור את הבעיה כך וכך. אבל הבעיה קיימת.

אני רוצה לומר, כי התביעה היסודית,
התביעה שחזרה והושמעה באזני עורכי הדין שהצליחו לבקר את השובחים היא,
להשוות את תנאיהם לתנאי היהודים הפליליים שנמצאים בתוך בתי הסוהר.
ואם אנחנו שומעים מגונדר לוי שהוא בא לקראת תביעות האסירים אחרי
השביתה, אז אני רוצה לשאול - למה אי אפשר לבוא לקראתם בדברים אלה
לפני השביתה? השביתה פרצה אחרי שמים הגיעו עד נפש, שכך תנאי הדין
של האסירים הבטחוניים הערביים מהשטחים הם נמוכים וירודים הרבה יותר
מהפליליים בארץ. ועוד: יש להם טענות קשות מאד לגבי הטיפול הרפואי.
באשקלון, בתחילת 1975, נפטר אסיר מעזה בשם עומר, ממחלת לב. לפי
עדות האסירים מסתבר כך, שהוא ביקש שיטפלו בו.

ועוד אסיר משכם בשם עומר קטמש. הוא
אסור-עצור בשכם. הוא עוור בעין אחת. נכנס לבית הסוהר בריא. כיום
הוא משותק בשתי רגליו. קבל את המחלה בתוך בית הסוהר. רק אחרי
קבלת צו מבית משפט עליון הוא הועבר לבית חולים. כדי להעביר לבית
חולים צריך לעבור בג"צ?

אילו הנהלה של בית הסוהר היתה באמת

דואגת, או להיענות באופן מינימלי לקבלת הצרכים הרפואיים, אז לא
היו מגיעים למצב זה.

ת. טובי:

ועוד אסיר מירושלים - באדר דני - אשר נטרפה עליו דעתו בתוך בית הסוהר.

לאסירות מנוה-תרצה יש טענות קשות מאד לגבי הטיפול הרפואי שהן מקבלות.

בבית הסוהר בעזה נפטרו בשנת 1975 שלושה אסירים, מכל מיני סיבות. לא רצחו אותם. למצב זה הגיעו בגלל תנאי המאסר. לגבי היחס אליהם יש גם כן טענות קשות.

אומרים שלא רוצים לנקום בהם, וכי מתייחסים אליהם כאל בני אדם. אני רוצה לקבל את הרעיון הזה, שכן זו המדיניות. אבל אני שואל: מדוע נהרג ופת בבית סוהר אשקלון עומר שלהבי? יש טוענים כי הוא הוכה עד מוות ע"י מר דיסטנפלד. יש שם, יש אסיר, ואומרים שהוא מת. ממה הוא מת? האם התנהלה חקירה?

זאת ועוד: יש טענות כלפי האוכל ורמתו. נכנסים לבתי הסוהר אנשים בריאים, ויוצאים משם עם מחלות כרוניות שאותן הם מקבלים בתוך כחלי בתי הסוהר.

לגבי בקורי משפחה: אתם אומרים שמחיצות הכרחיות לבטחון. אינני יודע איזה בטחון זה מבטיח. בתי סוהר היו ויהיו כל זמן שיש לנו חברה כזו. ולא רק כאן. אבל אם אתה, ח"כ תמיר, שואל אותי בעניין זה, אז מוטב לא ליצור תנאים כאלה שאנשים ייאבקו על זכויותיהם שהם מבינים אותן כצודקות, או מסתכנים בזה עד כניסתם לבתי הסוהר. את זה ידעת עוד לפני קום המדינה. ח"כ קשת ידע על זה לפני קום המדינה. הם מאמינים בעניין שחושבים כי הוא צודק. במאסר הוא לא דורש תנאים שמבטיחים זכויות אדם? האם דרשת את זה? התנאים הם קשים מאד. וצריך לראות את זה. (ב.צ. קשת: תתייחס לרציחות)

לגבי ביקורי עורכי דין: מדוע לפנות לבג"צ על מנת לקבל רשות לבקר בבית הסוהר? עורכת הדין פליציה לנגר פנתה לבג"צ על מנת לראות את מרשה מהדי בסיסו. למה היה צריך לפנות לבג"צ?

כמה מקרים כאלה היו?

גונדר חיים לוי:

לא מעט. 10 מקרים פנו לבג"צ כדי לראות אסירים. הם עדיין עצירים, ולא רק אסירים.

ת. טובי:

אם כן, יש צו להביא את העציר בפני בית המשפט באמצעות "הביאס-קורפוס", אבל אז ממציאים לבית המשפט מסמך רפואי שהאסיר לא יכול להופיע.

לגבי ספרים - ספרי לימוד, ספרים פוליטיים: יש צו של בית הדין העליון שאסיר יכול לבקש ולקבל ספר פוליטי, פילוסופי, היסטורי. נכון שאוסרים על האסירים באשקלון להצטרף ללימודים בהתכתבות. טוענים שלא נותנים להם ללמוד בצורה זו. אולי זה לא נכון. אני רוצה לשמוע על כך.

ת. טובי:

מכאן אני מגיע לפרשה שאותה העלה ח"כ קשת: אתה חושב שאני מתלהב מזה. הרי זה מגעיל את הנפש. זה פשע. זה מקומם. הרצח נעשה בכתלי בתי הסוהר.

אני רוצה לומר במלוא האחריות, כי האחריות הראשית נופלת על ההנהלה שהיא יוצרת תנאים, עובדת בתנאים, מאפשרת תנאים שמביאים למצבים כאלה. זה לא רק ערבים. נגד ערבים יש גם יהודים. יש כל מיני בעיות. יש גם יד מסכסכת בתוך בית הסוהר, בין האסירים, שמעוניינת ומביאה לידי התקוטטות ורציחות כאלה וזאת על מנת לאפשר קיום יד חזרה יותר.

הרצחו של חאדר נימר בשכם הוא קומוניסט, ורצה אותו אדם פלילי מושחת, שידוע כי הוא איש ההנהלה. אני לא מכיר פרטים אחרים. (ב.צ. קשת: איזה הגיון יש להנהלה במקרה זה?) יש! לדעתי, אתה שואל שאלת תם. אני אומר לפי שמועות, עדויות, עורכי דין - יש יד מסכסכת ומסיתה ומביאה למצב זה.

כאמור, קודם כל האחריות היא על ההנהלה. אני אומר: א) צריך ליצור תנאים אחרים בבתי סוהר. יחס אחר לאסיר יכול בהחלט לעזור וגם לפתור את הבעיה הזו.

מצב זה, לדעתי, מחייב לא רק שמייעת גונדר חיים לוי, עם כל הכבוד, אלא גם אחרים, כי יש יחס של החשדנות לגבי ספק, שכן הוא צד בענין השורר בתוך כתלי בתי הסוהר. לדעתי, צריך להקים ועדת חקירה ציבורית, וזה מה שוועדת הפנים צריכה להמליץ, ולא קבלת חוק הוצאה להורג, כי זה לא יפתור את הבעיה.

י. תמיר: מדוע חוק כזה קיים במדינות אחרות?

אני נגד זה.

ת. טובי:

צריכה לקום ועדת חקירה שתבדוק ותגיע

להמלצות.

גונדר לוי, האם נכון שהובטח לשופטים אחרי השביתה שההנהלה תפגש עם השובתים ותבדוק את טענותיהם? האם קויימה פגישה כזו? מה הטענות שהושמעו?

י. תמיר: כמה שאלות: מה היחס שלך ושל אחראים אחרים בבתי הסוהר?

לגבי רוצחי מעלות, בית שאן, סבוי ועוד כל מיני מקרים אחרים - האם, לדעתך, תהיה הרתעה, או האם הוצאה להורג חמנע בעד אלה שבצעו חמשה פסקי דין מוות פליליים בית הסוהר? האם זה יכול להרתיע?

אני מוציא מכלל זה את הפשיעה לשמה. הכוונה היא לפשיעה פוליטית, בעלת חשיבות הרבה יותר גדולה מאשר פושע מועד.

י. חמיר:

באיזה מידה אפשר לשפר את הטיפול, או את השירותים, או ההתייחסות לאסירים לפי דרגות פשיעה שונות, להוציא את מעשיהו. כידוע, אין לנו בית סוהר עם עבודת פרך, דבר שמקובל במדינות אחרות. אני לא שולל את זה. אני חושב כי מי שביצע דבר כזה, הוא צריך להסתכן. לכן אני שואל: באיזו מידה אפשר לסווג סיווגים כאלה?

מה היא החנינה הניתנת לאסירים כאלה?

שמעתי שמקימים בית סוהר עם תנאים מיוחדים ע"י טייבה. האם זה נכון?

ח. טובי:

לא.

גונדר חיים לוי:

לגבי חנינה - נושא זה איננו בידי.

האם הוא נדון באיזה שהוא מקום?

י. חמיר:

כן.

גונדר חיים לוי:

העליתי בעיה זו בפני שר המשטרה. לא יתכן שבכל חג תנחן חנינה לאסירים, גם

ב.צ. קשה:

לאסירים בטחוניים.

אני מאמין אמונה שלמה שלא כל עברייך, או כל אסיר יהיה מוכן בקלות כזו לרצוח כאשר יש פסק דין מוות על כר. בכל אופן, אם יהיה קיים פסק דין מוות כזה ירצחו פחות, או פחות ירצו לבצע רצח. אפילו בין הבטחוניים. אפילו שיש ארגון מאורגן, מסודר.

גונדר חיים לוי:

לגבי יצירת סיווג: אנחנו עומדים עכשיו על קביעת מטרות בבתי הסוהר. כלומר, שלכל בית סוהר תהיה מטרה. אני מנסה לסווג את האסירים לחמש קבוצות:

קבוצה אחת - יהיו בקבוצה זו אותם אסירים קשים, מנוולים, אנשי עולם תחתון מובהקים, שמקשים את החיים בתוך בית הסוהר, ושלא נותנים לאלה שיושבים בבית הסוהר לרצות את הדין. כל הקשים האלה ישבו יחד.

לאלה, כמובן, ניתן את כל האפשרות ללמוד וכו'.

קבוצה שניה - בקבוצה זו יהיה אסירים שאינם זקוקים לטיפול בשיקום. יש כאלה. הם אינם צריכים את העובד הסוציאלי בתוך בית הסוהר. קבוצה זו יכולה להיות לבד.

גונדר חיים לוי:

בקבוצה זו יהיו אסירים שצריכים לעבוד ולהרוויח את הכסף שעולה למדינה. הם יעבדו בנגרות, במסגרות, אנחנו נקים גם בית חרושת שיעבדו בו אנשים מסוג זה.

קבוצה שלישית - בעיני זו הקבוצה הגדולה ביותר. אלה הם אנשים שזקוקים לטיפול ושיקום. אנחנו רוצים להחזיק קבוצה זו בחצי-פתוחים, כגון מעשיהו, ולתת להם את המכסימום - כולל עבודה יצרנית, לימוד מקצוע.

קבוצה רביעית - בקבוצה זו יהיו אסירים שיבלו ב"בית שיקום". יש לנו כזה במעשיהו, בתל-מונד.

יש מקום ל-25 איש. בתל-מונד יש ל-5-6. במעשיהו יש 10. בתל-מונד יש 1-2, לא יותר.

קבוצה חמישית - זה מחבלים. לדעתי, (א) ניתן בבית הסוהר הקיים לתת את המטרות האלה עם תוספת, ויש לי תוספת לשנה הבאה שמניחה את הדעת; (ב) בתנאי שאפשר לסווג את האסירים.

אני לוקח את בית סוהר רמלה, ואותו נהפוך למעשיהו. אם תהיה שם אוכלוסיה בלי המנורלים, אז אפשר יהיה לעשות את זה. צריך לקבוע מי מהאסירים לכאן, ומי לשם. אם אחזיק את כל הקשים בבית סוהר, אז יהיו לי כל הזמן קטטות. מכל מקום, צריכה להיות הפרדה טובה, ואת זה לא יכולים לעשות ביום חאד.

אלה הם הקריטריונים שניתן להגיע לאיכות חיים טובה יותר בבתי סוהר. החלוקה היום היא, למעשה, לפי הדפים.

י. בארי:

לא נמנית זה למעלה מ-20 שנה עם המצדדים הנלהבים לביטול עונש מוות. דעתי לא נשתנתה מאז, ובודאי לא כלפי מרצחים, חברי ארגונים, הבאים במטרה מוצהרת ומוכחשת על ידם, לבצע רציחות. בעולם החופשי היו מקרים שבהם הוכח שהוציאו להורג לא את האדם הנכון, הר" שלגבי מרצחים, לגבי אסירים שפוטרים למאסר עולם, או למאסר לתקופה ממושכת - מעשה רצח בבית סוהר, כהגדרתו בחוק הפלילי - לדעתי, איך היסוס שיש להוציאם להורג. שאם לא כן, והדברים לא נאמרו בפעם הראשונה ע"י ח"כ קשת, שאסיר כזה שידיו מגואלות בדם או הסכין עדיין נוספת דם, יכול להתייצב ולומר "אני עשיתי זה וזה", שכן אז לא יאונה לו כל רע, כי אז יכולים לשפטו עוד פעם למאסר עולם. אז הוא יקבל צינור ולא משך שבועיים רצופים, אלא שבוע שבוע, בהפרדה.

אני רוצה לומר לגונדר לוי, שמאז סוף שנת 1974 חלויה ועומדת הצעת חוק פרטית חתומה ע"י מספר חברי כנסת גם לגבי גזירת מוות על עוזר שביצע רצח שהוא שפוט. ההצעה הזו לא עלתה לדיון מסיבות קואליציוניות. בכנסת יש כאלה שאינם נלהבים מגזר דין מוות.

אני חושב שהלקח האחרון שלמדנו, יניע בכל זאת את גלגלי הפרלמנט ויעביר את הצעת החוק הזו. כאמור, מטעמים קואליציוניים-אופוזיציוניים לא הגיעו לדיון בהצעת חוק זו.

י. בארי:

הערה לגונדר לוי: תהא דעתנו אשר תהא על אסירים, אני שוקל לחידושו של עונש מוות נגד רוצחים לגזור עונש מוות עליהם.

יחד עם זה אני אומר, שיש לאפשר לאסירים להתראות עם עורכי דין שלהם, אלא אם יש חשש שזה יפגע בבטחון המדינה; יש לספק להם גם ספרות ועוד, כל עוד אין חשש. אבל אני רוצה לשמוע דעתו של ח"כ טובי בנקודה זו.

זאת ועוד: אנחנו שוב עומדים בפני אילוצים חמריים. מהו סדר הקדימויות במדינת ישראל, ומה קודם למה, ומה יש להקצות משאבים לדברים אחרים. אנחנו חוזרים ומתריעים על המצב הבלתי נסבל על חוסר כוח אדם, על התנאים ועוד. אבל אנחנו מתעוררים כאשר פורצת שריפה.

א. גיבלבר: אני נגד התעללות בבני אדם, גם אם הם רצחו. או ששופטים אותם למוות, או שמתנהגים אתם שלא כאל בני אדם. אני מניח שסוהר זה או אחר לא נהג בסדר, אז צריך לברר את זה. אני לא רוצה לדון סוהר זה כי יש לו עניין עם פושעים, עם רוצחים, לכן הוא נתון בשיקולים קשים ביותר. אבל צריך להיות לו קנה מידה, עקרון, ולהתייחס אל אסירים כאל בני אדם, ולא חשוב מה שהם עשו.

אם יש לח"כ טובי אינפורמציה על מקרים שקרו, ושהדברים לא היו בסדר, אז אני ברצון ארצה שהוועדה חשב ותברר אותם. מאחר שהובא שמו של דיסטנפלד, אז צריך לברר את המקרה. אולי הרגיו אותו. אני בטוח שאנחנו הננו מדינה כמו שאומרים עליה - שבת הסוהר שלה הם בתי הבראה בשביל אסירים --- (ת. טובי: אפילו לפי התיאור של גונדר לוי, זה איננו כך) אנחנו לא בנינו מספיק בתי סוהר, ויש צפיפות גדולה, ותנאי הצפיפות גורמי כל הצרות, והקשיים רבים. אנחנו צריכים לערוך את עצמנו בממדים גדולים. אוי ואבוי שיש לנו מצב כזה. אויבים מסביב לארצנו ופושעים בפנים הארץ. אבל צריך כנראה לקדם את המצב בתכנית לפתרון הבעיה.

אני יושב בוועדת השירותים הציבוריים ושומע שאין מספיק תקציב עבור המפגרים, שאין מספיק מקום לזקנים וכו'. מה קודם למה? כל דבר במקומו.

על כל פנים, אנחנו צריכים להמליץ לפתור את בעיית הצפיפות בתי הסוהר. שמעתי עכשיו מגונדר לוי שיש לו תכנית, או רעיון של חלוקת אסירים לקבוצות, מתוך תקווה שזה יקל בהרבה על המצב. השאלה היא, האם הריכוז הרב של המקרים הקשים יחזיק מעמד מבחינתם של הסוהרים? מי יכול לעמוד בזה?

אני בעד זה שעורך דין ומשפחה יוכלו להפגש עם אסירים ככל שאפשר, אם זה לא גורם למסירת אינפורמציה ולהעברת חפצים, ולבטחון, לבריחה וכו'. את השיקול הזה אני חייב למסור למי שאחראי על הבטחון.

לגבי עונש מוות - יש לי התלבטות קשה מאד. העונש המוטל על מרצחים הוא צינוק של שבועיים. אולי צריך להטיל עונש ותנאים יותר קשים לפני עונש המוות.

א. גיבלבר:

ח"כ טובי, כאשר אתה מעמיד את הבעיה הזו בצורה כזו, הרי זה יביא לאותה תוצאה. יש בתי חולים לחולי רוח, ושם מוכרחים להרביץ לחולים. אני מסרתי לאנשים אחראים את האנשים האלה, ואני חייב להתייחס אליהם באמון מסוים, שלא מתנהגים כפי שהם מתנהגים מתוך סדיזם. אני לא מאמין שיש סדיזם בבתי סוהר. קיימת ועדת משנה שבקרה בבתי סוהר, והאנשים שם שבחו את הסוהרים ואת הממונים בבתי הסוהר.

אני אומר לך, ח"כ טובי - חכמים הזהרו בדבריכם, כי זה יכול להביא לתוצאה אחרת. על כל פנים, אני מאמין שבבתי הסוהר בארץ יש יחס ליברלי ואנושי, ואין שום התעללות. אכן קיימת בעיה של התמודדות עם אנשים אלה, והבעיה היא קשה מאד. צריכה להיות התאפקות קשה מאד.

יש כנסת, יש ממשלה, וזה מה שאנחנו אומרים לסוהרים שלנו בהתייחסותם לדברים. זו מיגבלה גדולה מאד בחוץ וגם בפנים. אנחנו מעוניינים במיגבלה זו, והם יודעים את זה, כך שאני חושב שהם מתנהגים בהתאם.

היו"ר י. ארידור:
כמה הערות, ואני מתייחס לאספקט של עונש המוות שבהצעת ח"כ קשת: אני בעד פסיקת עונש מוות במקרים מיוחדים בגלל הנסיבות. אבל אני לא מבין שאנחנו נתחיל בעונש מוות בגלל רצח אסיר? - אנחנו צריכים להתחיל בעונש מוות במקרים יותר חמורים, כמו שקרה במלון "סבוי", במעלות ועוד. אלה הם מקרים יותר חמורים. אם כן, נתחיל ממקרים אלה, ולא מרצח אסיר. זה לגבי פעולות חבלה.

לגבי אסירים פליליים רגילים: שמענו שיש שני מקרים במשך שבע שנים. זה לא דבר שבגללו הייתי מכניס עונש מוות למדינת ישראל. לא מפני שאין כוח הרתעה. לעונש מוות אכן יש כוח הרתעה. בערב הסעודית, זה יעיל. שכן זה מרתיע.

אבל יכולה להיות טעות בפסק דין שאסיר אחד רוצח אסיר שני. מי הם העדים למעשה? - האסירים. יושבים 50 איש בתא, ו-20 מהם אומרים שפלונני הרג את האסיר שנרצח, ו-20 איש אחרים אומרים שפלמוני הרגו. על כל פנים, ברצח חיצוני יש עדות נייטרלית של אנשים. ואילו רצח מסוג זה, יש עדות של אסיר נגד אסיר אחר. סכנה של טעות משפטית היא יותר חמורה מטעות רגילה.

אם הבעיה הנדונה היא נפוצה וחמורה, אז יכול להיות שהייתי אומר שהיא חמורה. כך שאני הפרדתי בין המקרים. אני אומר ברגע זה לגבי פליליים. ואילו לגבי הבטחוניים - הדרך הנכונה היא להתחיל בחוץ. אי אפשר להגיד שרציחת אסיר נגד אסיר היא חמורה יותר מאשר המקרה של סבוי. אני מסביר. יש סדר. אי אפשר לקחת את השלב השני, ולא את השלב הראשון. הפליליים - זו תופעה נדירה. יכולה להיות טעות, ואני לא יכול לעסוק בטעות זו. אני חייב להודות שאני לא יודע מה לעשות בין זה לזה.

לגבי הפליליים - בסופו של דבר גם אלה שנידונו למאסר עולם, אינם יושבים במאסר עולם. הם יושבים בתא 24 שנים, שזה בסופו של דבר בין 10 ל-20 שנה. זו גם כן אפשרות מסוג זה. הוא מאבד סיכוי שלו לחנינה. (י. בארי: האם אין טעות בפסק דין?) אז אפשר לתקן טעות.

היו"ר י. ארידור:

אדם נאשם ברצח אסיר, איננו יכול לקבל חנינה, אלא כאשר ההרשעה בטעות יסודה. אגב: לגבי ענין של רצח בטחוניים, יש עונש מוות. אבל גם מאסר עולם איננו מאסר עולם. לפעמים משחררים אסירים. יש כל מיני דברים שאולי אינם קשורים בהתנהגותו של אסיר. אין ספק שכל הנושא מסובך, ואני לא רואה עונש מוות ככלל רצח אסיר ע"י אסיר. זה לא.

עובדה היא, שבמשך 20 שנה לא נרצח סוהר אחד. אני לא צריך פסק דין מוות.

גונדר חיים לוי:

שמעתי דברים מח"כ טובי, ואינני יודע מהיכן המקורות. אבל מה שאני כן יודע הוא, שזה רחוק מהמציאות. נדמה לי שזו תוצאה של דברנות, ולא ממקור.

נאמר כאן ע"י ח"כ טובי על בעיות קשות וחמורות שיש בבתי הסוהר. נכון שהיו כמה בעיות. ועוד נאמר שאם יש שביתות חוזרות ונשנות, הרי זה תוצאה של הטיפול. אם כן, ראשית דבר, שביתות זה פטרה ומגפה. אני אומר זאת עם כל האחרייות.

לגבי השוואה לתנאים פליליים: יש השוואה מלאה לאסירים פליליים, פרט לארבעה נושאים, וזאת לפי מיטב ידיעתי. תנאי הפאסר של האסירים כאן טובים יותר בהרבה מאשר בארצות ערב.

מדוע לא נתתי את ההקלות לאסירים לפני השביתה? - לפני השביתה לא היתה כל דרישה. מה שהם בקשו זה היה בזמן השביתה. והם בקשו 38 בקשות, אשר 36 מהן לא אמלא כי הן או בטחוניות או פוליטיות. הם רוצים לנהל את המטבח בעצמם; את המזון הם רוצים שיגיע בהתאם. הם מסכימים שאנחנו נהיה שותפים, ומהשכמה בבוקר עד הלילה שיהיה חופש תנועה בין התאים והפרוזדורים; ועוד: הם רוצים שנוריד את הרשת בחדר הביקורים. את זה לא אתן לא לפליליים ולא להם, משום שזהו דבר בטחוני ממדרגה ראשונה.

ועוד: הם רוצים פיקוח על המרפאה. הם אינם פאמינים לרופאים שלנו. הם אומרים שהחובשים אינם ממלאים את הוראות הרופאים. אני אינני מאמין שאכן זה כך.

ת. טובי: הרופאים בעזה קובעים תרופות, והאסירים אינם מקבלים אותם.

היו"ר י. ארידור: אם יש מגמה כזו, אז הרופאים לא קובעים את התרופות - (ת. טובי: אלה מקרים שמעידים על היחס שיש שם). השכל הישר אומר שאתה שותף לו. (ת. טובי: יש מקרים ויש מקרים. היה מקרה שצריך היה ללכת לבג"צ - האם זה לא ענין של יחס לחולה?) נשמע חשובה על כך.

גונדר חיים לוי: אני מדבר עם מלוא האחרייות: לא קיימת הנחיה כזו בשום דרג כזה, מהדרגה שלי והלאה - (ת. טובי: טוענים שקיים מצב כזה) אין יחס כזה אל אסירים,

גונדר חיים לוי:

ולא רק מדיניות. אני אומר את זה במלוא האחריות. הטיפול הרפואי ניתן, לדעתי, לאסירים, והוא ניתן כל זמן שצריך לתת. אם יש בעיה רפואית - יש טיעון שהטיפול שנותנים איננו מספיק, וכי צריך להוציא טיפול זה לבית חולים חוץ. אם כן, אנחנו איננו קובעים מי ילך בחוץ או לא ילך. יש לנו מחלקה רפואית טובה, והיא קובעת דברים.

אותו אדם בשם בסיסו, אשר ח"כ קשת התרשם ממנו, כאשר סיימו את השביתה בכפר-יונה, שאלני: "האם מת מישהו כתוצאה מהשביתה?"

שלושה אנשים יצאו מבית חולים, אבל אחד מהם מת בבית סוהר שכם. הוא היה חולה ממחלת סרטן הדם. אני חוזר ואומר במלוא האחריות - לא מת אף אחד כתוצאה מהשביתה. למעשה, אותו איש שמת היה חולה.

ביחס לדיסטנפלד - רבותי, על כל מקרה חורג, גדול או קטן, יש ועדת חקירה. כל אותם מקרים שציינתי - רציחות, בבקשה, יש ועדת חקירה מוסמכת שבודקת את המקרה, אם לשינוי מצב, אם לשינוי ארגון, אם לשינוי סדרים ואם למשמעת וכו'. זוהי ועדת חקירה בלתי תלויה שבודקת מצבים אלה. היא מגיעה להמלצות שניתנות בהתאם. כך זה נעשה בכל מקרה. יושב בזה שופט חוקר.

דיסטנפלד היה שם כאשר קרה המקרה. אבל זה מכוסה ע"י שופט חוקר, בית משפט, ולא רק זה אלא היה בזה גם היועץ המשפטי שמגר. זה היה ב-1972/73, ואולי ב-1974. יש דברים כתובים בעניין זה. מדובר באחד בשם עומר מישלב או שלהבי. אני לא זוכר מה היו ממצאי המוות, וממה הוא מת.

לגבי בקורים: היום יש לנו רשת אחת שמפרידה. אני רוצה כי תהיינה שתי רשתות.

במקרים יוצאים מן הכלל, כאשר אנחנו מכירים את האסיר היטב - אם הוא בטחוני או פלילי - אז אנחנו מאפשרים פגישה פנים את פנים בחדר מיוחד.

הייתי בחו"ל - בגרמניה, באנגליה ועוד - וראיתי כיצד נוחנים שם לבקר. יש שם זכוכית עברה, ויש ניילון שקוף ודק, ומדברים באמצעות אינטרקום. וזה לא כמו כאן, עם רשת ופנים לפנים.

אצלנו המצב הוא כזה, שאסור לנו להתיר פגישות פנים לפנים. (ת. טובי: הרי הפגישה נערכת בנוכחות סוהר. מה מונע בעדכם?) אין לנו מספיק סוהרים. לא נוכל לתת בקורים לכל האסירים ולהפעיל פי-שלושה את מספר הסוהרים. מבקרות 15-20 משפחות, וכל משפחה מונה ארבעה איש, ולהם נחוץ שני סוהרים. אחרת זה בלתי אפשרי.

ועוד: אני לא מכיר מקרים שנשלחו אסירים רק אחרי בג"צ. אני משוכנע מעל לכל ספק, ואני אינני מטיל ספק שאם רופא חושב שצריך לשלוח לבית חולים, אז הוא שולח אותו לבית חולים.

ת. טובי: יש מקרה של אחד משכם בשם קטמא. חבדוק את המקרה הזה. הוא עורר בעין אחת, ומשותק.

גונדר חיים לוי:

חבלן אחד שהוא נכה, ממש רחמנות עליו כאשר אתה רואה אותו, שכך אז אתה שואל את עצמך "מה זה עושה שם?" איך מחזיקים אדם כזה בבית סוהר? גם את זה אפשר לשאול.

לגבי בקורי עורכי דין: עורך דין רשאי לבקר אסיר אם יש לו יפוי כוח מהאסיר. וכאשר יש לו יפוי כוח, אז אין כוח במדינת ישראל שיכול למנוע בעדו לבקר אסיר. אבל אם אסיר אומר שהוא איננו רוצה לקבל עורך דין - ויש לי מקרים כאלה, אם כי הם בודדים - אז אנחנו לא יכולים להרשות לו.

אבל עורך דין מבקר אסיר, לפעמים מתוך מגמה, אז אין לנו ברירה אלא להרשות ביקור כזה אם יש לו יפוי כוח. אם היה מקרה אחד עם בג"צ, והוא קבע מה שקבע, אם כי יש לנו הסתייגויות בענין זה, הרי בג"צ הוא בג"צ. למעשה, אנחנו לא היינו מוכנים לבג"צ, והשופט נתן פסק דין לפני ששמע אחריש, ואז קרה מה שקרה, ואתה עורכת דין מלומדת אמרה "זה עלה לי רק 100 ל"ה". איך עורכת מתבטאת כך כלפי הסוהרים, איך היא פוגעת ומעליבה אותם, אבל אין שום כוח לענות לה. היא בקשה כוס מים, ואז הוסיפה ואמרה: "אל תשים בו רחל!"

ח. טובי: למה לא הביאו את מהדי בסיסו?

גונדר חיים לוי:

הוא היה תשוש. במשך 45 יום לא אכל, כך שהוא לא היה מסוגל להגיע לבית המשפט. הוא הפסיד 30 ק"ג. איך אדם כזה יכול להופיע בבית המשפט?

ח. טובי:

אתם העברתם אותו מבית סוהר אחד לבית סוהר שני? (גונדר ח. לוי: כן) ואת זה יכולתם לעשות? הוא נמצא בבית סוהר, ולעורך דין שלו היה יפוי כוח -

היו"ר י. ארידור:

היתה תשובה. נאמר שהיה מישהו. כאשר יש צו על תנאי לא להביא אותו לבית המשפט, זו טפשות. אני מדבר באופן כללי על אי הבאת אדם לבג"צ.

גונדר חיים לוי:

לגבי ספרים וכל הבג"צים שהיו בנושא של ספרים - יש החלטת בג"צ בענין זה, והיא מחייבת אותנו. אין שום אפשרות להחליטה זו. יש ספרים שאנחנו לא רצינו לתת. הבג"צ כיסה את נושא הספרים. על כל פנים, אנחנו איננו חייבים לתת כל ספר.

ח. טובי:

מה הם מבקשים? הם מבקשים ספרים פוליטיים, מרכסיסטים, פילוסופיים, היסטוריים. מדוע לא לתת להם?

גונדר חיים לוי:

יש נוהלים, ושם נקבע מה מותר ומה אסור. מה שאסור לתת, אז אסור.

אם מישהו פונה לבג"צ, והוא פוסר - אז ניתן. על כל פנים, מה שבג"צ פסק, אנחנו עומדים בזה, ונותנים.

הבג"צ שהוגש בענין זה, לא היה בזמן כהונתי. אבל אני יודע ממנו. כאמור, אנחנו עומדים בקריטריונים של הבג"צ. (היו"ר י. ארידור: לבג"צ שני יכולים להגיע תוך 24 שעות).

בנושא לימודים: אני יכול לומר כאן, הלואי וזה יהיה על כל עם ישראל. הממוצע של בגרות בעזה הוא 60% שעברו את הבגרות. לכן אני יכול לומר שבבתי הסוהר עברו 98% את הבגרות; כאשר ממוצע הציונים בחוץ היה של 60%. אז בבית הסוהר היה מעל 90%. האם זה מצביע על חוסר רצון לתת להם ללמוד?

לגבי הרצח בשכם: רצח זה היה מכוון לכך שאותם בטחוניים ירצחו את הפלילי. אני מסתכל על האסיר מבחינה אחת: האם הוא שקט, מושמע, ממלא את תנאי בית הסוהר או לא. מכל מקום, לא הפלילי בא לרצוח את הבטחוני, אלא להיפך - הבטחוני בא לרצוח את הפלילי.

לגבי אשקלון - לאחר השביתה אני זמנתי חמשה אסירים שידעתי כי הם מנהיגים. הם לא הסכימו שאני אדבר עם מי שרציתי, אלא את מי שהם רוצים. אמרתי שאני לא אכיר בהם. למעשה, אין ועדת אסירים. לא קיימת ועדה כזו, וגם לא תהיה ועדת אסירים. כך שהם לא היו מוכנים לדון אחי על התנאים. זה מה שהיה שם.

לגבי הקלות: הם רוצים תוספת מצרכים בקנטינה. הם בקשו 29 מצרכים. נחתי להם אפשרות שמשפחותיהם יביאו להם לבנים קייציים. הצלב האדום שנותן להם פירות - הם רוצים כי הוא יכפיל את כמות הפירות, ושיביאו להם פעמיים בחודש, וזה בנוסף למנות ולעודפי פירות שהם מקבלים מאתנו.

ועוד: הסכמתי לתת להם עתון עברי. טרם החלטתי איזה --- (י. בארי: "המודיע")

איפשרתי להם לקיים פעמיים בשנה בחגים שלהם תפילה בציבור עם קאדים. התייעצתי עם קאדים מוסלמים בענין זה.

לגבי חדר אוכל - עם כל הרצון הטוב, אין לי מקום לחדר אוכל, גם אם ארצה. הם אוכלים בחדרים שלהם (ב.צ. קשת: זו אחת הבעיות הקשות).

דומני שיש עוד בעיה אחת או שתיים שהם דורשים.

לח"כ בארי על עורכי דין ועל ספרים: - אנחנו לא חייבים לתת את כל הספרים. ספרי כימיה, איננו נותנים להם.

לח"כ גיבלבר שעל כל מקרה חריג תהיה ועדת בדיקה, או קצין בודק - על כל מקרה כזה יש ועדה בודקת, וזה הרבה יותר חמור.

בקורים: בדקתי עם רצון טוב אפשרות לתת יותר בקורים לבטחוניים - במקום אחד לחודש אמרתי שיהיה בקור אחד לשלושה שבועות.

בכדי לתת עוד בקור אחד, זה מחייב כמות עצומה של סגל. לכן זה בלתי אפשרי.

היו"ר י. ארידור:

תודה רבה.
אנחנו נמשיך בדיון בוועדת המשנה
ומשם יחזור הנושא לוועדה לסיכום. לוועדת המשנה יש יותר זמן
ואפשרויות, וכך אנחנו נוהגים לעשות באופן רגיל.

ת. טובי:

מתי יהיה הסיכום?
אני מציע שהוועדה תציע או תמליץ

להקים ועדת חקירה.

ב.צ. קשת:

אני אעמיד הצעתך זו, ח"כ טובי, בפני
ועדת המשנה.

היו"ר י. ארידור:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11:15.